

پژوهشکده شورای نگهبان

اظهار نظر مجمع مشورتی حقوقی

در خصوص:

طرح الزام دولت به حفظ دستاوردها و
حقوق هسته ای ملت ایران

کد گزارش: ۹۴۰۴۰۱۷

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۴/۶

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع: اظهارنظر مجمع مشورتی حقوقی در خصوص

طرح الزام دولت به حفظ دستاوردها و حقوق هسته ای ملت ایران

تهیه کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۴۰۴۰۱۷

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۴/۰۴/۰۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طرح الزام دولت به حفظ دستاوردها و حقوق هسته ای ملت ایران

مقدمه

«طرح الزام دولت به حفظ دستاوردها و حقوق هسته ای ملت ایران» در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۴ اعلام وصول و پس از ارجاع به کمیسیون های مربوطه نهایتاً در تاریخ ۱۳۹۴/۴/۲ در قالب ماده واحده مشتمل بر سه بند و دو تبصره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. طرح حاضر اگرچه باهدف حفظ فناوری هسته‌ای و دست‌آوردهای این دانش و همچنین در راستای حق نظارت مجلس بر عملکرد دولت ارائه و به تصویب رسیده است، ولیکن از جهاتی ناظر به حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران محل تأمل است که در این گزارش به بررسی این مسائل خواهیم پرداخت.

نکته: پیش از آنکه به بررسی مصوبه حاضر پردازیم لازم به ذکر است که در تصویب این طرح، در مواردی ضوابط قانون آئین نامه داخلی مجلس مورد رعایت قرار نگرفته است. بدین صورت که مطابق ماده (۱۶۴) قانون مزبور «طرحها و لوایح یک فوریتی یک شوری است و پس از وصول گزارش کمیسیون، خارج از نوبت در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد و یک نوبت درباره آن شور به عمل می‌آید، بدین ترتیب که ابتداء نسبت به اصل و سپس در باب ماده واحده یا هر یک از مواد مذاکره و أخذ رأی می‌شود.» بنابراین باید پس از وصول گزارش کمیسیون، گزارش مزبور در دستورکار مجلس قرار می‌گرفت، ولیکن در جریان تصویب طرح حاضر گزارش کمیسیون پیش از قرائت در

صحن علنی و مذاکره و أخذ رأی در خصوص آن، توسط هیأت رئیسه مجلس تغییر نمود و لذا گزارش کمیسیون در مجلس مورد بحث و مذاکره قرار نگرفت و لذا آئین نامه داخلی مجلس در تصویب این طرح رعایت نگردیده است.

تبیین و بررسی

(۱) - ابهام و مغایرت با اصل ۵۷

براساس صدر ماده واحده حاضر «در راستای صیانت از منافع ملی و رعایت مقررات پادمان معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای هرگونه نتایج مذاکرات هسته‌ای با کشورهای ۵+۱ در صورتی معتبر است که الزامات زیر شفاف رعایت شود.» در همین راستا مصوبه حاضر در سه بند الزاماتی را مطرح کرده است. در خصوص حکم مزبور دو مسئله قابل تأمل است.

اول اینکه براساس مصوبه مزبور، نتایج مذاکرات در صورت رعایت الزامات مذکور معتبر شناخته شده است. مسئله‌ای که در این خصوص وجود دارد این است که مشخص نیست «معتبر شناختن» نتایج مذاکرات در صورت رعایت الزامات مزبور به چه معنا می‌باشد. آیا این امر به منزله این است که در صورت رعایت این موارد، نتیجه مذاکرات واجد اعتبار و اثر حقوقی می‌باشد و یا صرفاً اعتبار مزبور به معنای ضرورت رعایت الزامات مذکور در مذاکرات می‌باشد.

دوم اینکه از جمله موضوعاتی که مقام معظم رهبری در خصوص آن دارای احکامی هستند و به صراحت می‌توان باتوجه به تأکید ایشان بر رعایت این موارد، آن‌ها را در زمره احکام حکومتی قلمداد نمود در خصوص موضوع مذاکرات هسته‌ای و نتایج آن است. حال مسئله‌ای که در این خصوص وجود دارد این است که، در صورتی که مصوبه حاضر متضمن این معنا باشد که در

مذاکرات صرفاً الزامات مذکور در همین مصوبه الزام آور می‌باشد، باتوجه به اینکه به جز الزامات مذکور در این طرح، الزامات دیگری نیز در فرامین و احکام حکومتی رهبری در خصوص نتایج مذاکرات وجود دارد، از قبیل «عدم پذیرش محدودیتهای بلند مدت»، «مخالفت با زمانهای ۱۵ و ۲۵ سال برای اتمام برخی موضوعات» و ...، مقید نمودن نتیجه مذاکرات صرفاً به الزامات این

طرح مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی به نظر می‌رسد.

(۲) - نکته

مطابق بند «۱» ماده واحده مصوب «لغو تحریم‌ها به طور یکجا و کامل باید در متن توافقنامه درج شده و در روز آغاز اجرای تعهدات ایران انجام شود». در این خصوص نکته حائز اهمیتی که وجود دارد این است که براساس بخشی از فرامین رهبری پیرامون مذاکرات هسته‌ای، «لغو تحریم‌ها نباید به اجرای تعهدات ایران منوط شود، ...» حال در صورتی که مفاد بند «۱» مذکور، واجد این معنا باشد که لغو تحریم‌ها منوط به اجرای تعهدات ایران است، بند مذکور در مغایرت با فرامین رهبری ناظر به منوط نشدن لغو تحریم‌ها به اجرای تعهدات ایران می‌باشد.

(۳) - ابهام

مطابق بند «۲» این مصوبه «آژانس بین المللی انرژی اتمی در چارچوب توافقنامه پادمان مجاز به انجام نظارت‌های متعارف از سایت های هسته ای است

...». در این خصوص با توجه به اینکه مشخص نیست کدام «توافقنامه پادمان»^۱ مدنظر می باشد و ممکن است برخی از این موافقتنامه‌ها هنوز به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده باشد معلوم نیست اجازه مذکور در این بند به منزله تصویب و یا اجازه تصویب توافقنامه‌های مزبور می باشد یا خیر؟ لذا به نظر می‌رسد با توجه به عدم تصویب و عضویت ایران در برخی از

---

۱ - مفهوم پادمان هسته‌ای معادل واژه nuclear safeguards است که در اساسنامه آژانس بین المللی انرژی اتمی بکار رفته است. مفهوم پادمان هسته‌ای یعنی نظارت و بازرسی از مواد و موسسات هسته‌ای به منظور اطمینان از کاربرد صلح آمیز آن‌ها.

آژانس برای این منظور مقرراتی را به عنوان «الگو» براساس بند سه معاهده NPT تهیه و تصویب کرده است که کشورهای عضو براساس آن الگو، موافقت نامه‌های پادمانی یا نظارتی را با آژانس منعقد می‌نمایند. تاکنون سه نوع الگو پادمانی توسط آژانس مورد تصویب قرار گرفته است:

۱. موافقتنامه پادمانی جامع معروف به سند ۱۵۳ (INFICIRC /153) کشور عضو را ملزم می‌کند که سیستم کنترل و شمارش مواد تحت پادمان را ایجاد کند. دولت ایران براساس این «الگو» موافقتنامه نظارتی را در ۱۹ ژوئن ۱۹۷۳ با آژانس منعقد کرد که به سند ۲۱۴ (INFICIRC /214) معروف است.

۲. موافقتنامه پادمانی ۶۶ (۶۶) (INFICIRC / ۶۶) این قرارداد قبل از الحاق هر دولت به NPT در اختیار آژانس قرار دارد که هر عضو جدید در صورت تمایل در چارچوب آن با آژانس قرارداد نظارتی منعقد می‌کند. این موافقتنامه در واقع ناظر بر برخی از موارد خاص بازرسی است و آژانس فقط بر تاسیساتی نظارت خواهد کرد که دولت عضو داوطلبانه خواهان بازرسی از آن می‌شود.

۳. پروتکل الحاقی یا سند ۵۴۰ (INFICIRC /540) نیز یک الگو و نمونه برای موافقتنامه‌های پادمانی یا نظارتی اعضای آژانس است. شورای حکام آژانس، پروتکل الحاقی را به منظور تقویت کارآمدی و بهبودی کارایی نظام پادمان‌های آژانس در ۱۵ ماه ۱۹۹۷ به تصویب رساند. آژانس از طریق پروتکل الحاقی دسترسی کاملتری به تمام فعالیت‌های مربوط به امور هسته‌ای کشورهای عضو دارد.

۴- ابهام

مسئله دیگری که در خصوص مصوبه حاضر وجود دارد این است که مطابق تبصره «۱» ماده واحده «براساس اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی نتیجه مذاکرات باید به مجلس شورای اسلامی ارائه شود».

تبصره مزبور از چند جهت واجد ابهام است. اول اینکه اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی ناظر به لزوم تصویب عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی توسط مجلس شورای اسلامی است. حال مشخص نیست ارائه نتیجه مذاکرات به مجلس چه معنایی خواهد داشت. آیا این امر به منزله لزوم تصویب توسط مجلس می‌باشد و یا صرفاً به اطلاع مجلس خواهد رسید. لذا این تبصره از جهت اینکه ناظر به الزام تصویب نتیجه مذاکرات

توسط مجلس می‌باشد یا خیر واجد ابهام است. لازم به ذکر است که ابهام مذکور باتوجه به اینکه در این تبصره به «نتیجه مذاکرات» اشاره شده است و نه «توافقنامه» یا «معاهده» احتمالی، تشدید می‌شود. چراکه در صورتی که نتیجه مذاکرات به یک موافقتنامه منجر نشود، مشخص نیست ارائه نتیجه مذاکرات به مجلس در راستای اصول ۷۷ و ۱۲۵ به چه منظوری خواهد بود. در صورتی که این ارائه صرفاً در صورت وجود یک موافقتنامه باشد این امر با ارائه نتیجه مذاکرات که می‌تواند اعم از حصول یک موافقتنامه باشد متفاوت است.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظرافت اسلامی و ملی خود رایانها و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir